

Master Kunsteducatie Hanzehogeschool Groningen & NHL Hogeschool

*Verslag van de beperkte opleidingsbeoordeling
18 – 19 april 2017*

Utrecht
augustus 2017
www.AeQui.nl
Evaluatiebureau voor het hoger onderwijs

 Dit document laat zich het beste dubbelzijdig afdrukken.

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Colofon	6
Inleiding	7
1. Beoogde eindkwalificaties	9
2. Onderwijsleeromgeving.....	12
3. Toetsing	15
4. Gerealiseerde eindkwalificaties	17
Bijlagen	19
Bijlage 1 Visitatiecommissie	20
Bijlage 2 Programma visitatie	21
Bijlage 3 Kwantitatieve gegevens	23
Bijlage 4 Eindkwalificaties.....	24
Bijlage 5 Programmaoverzicht.....	26
Bijlage 6 Bestudeerde documenten.....	27
Bijlage 7 Onafhankelijkheidsverklaringen.....	28

Samenvatting

Op 18 en 19 april 2017 is de opleiding Master Kunsteducatie van de HG en NHL in Groningen gevisiteerd door een commissie van AeQui. De evaluatie van deze opleiding vindt plaats in het kader van een clustervisitatie waarbij in de loop van 2017 in totaal zeven masteropleidingen Kunsteducatie in Nederland worden gevisiteerd. NHL Hogeschool en de Hanzehogeschool Groningen zijn in 2007 gestart met deze deeltijd masteropleiding, die als *joint degree* van 60 EC wordt aangeboden in twee studiejaar en zich richt op de scholing van de kunsteducatieve professional in de volle breedte. Vertrekpunt is de ambitie om de gehele diversiteit van het werkveld in het noorden te willen bedienen. De opleiding zet dit bewust in om een rijke leeromgeving te creëren. De artistiek-educatieve praktijken en de bijhorende professionaliseringsvragen vormen het hart van de opleiding: de praxis staat centraal. Het curriculum is met ingang van studiejaar 2016-2017 gewijzigd: het eerste jaar volgt het nieuwe curriculum, terwijl het tweede jaar ten tijde van het visitatiebezoek nog volgens het curriculum oude stijl loopt. Voor de evaluatie heeft de commissie gebruik gemaakt van het NVAO-kader voor een beperkte opleidingsbeoordeling [en joint degree]. Het totaaloordeel van de commissie is **goed**.

Beoogde eindkwalificaties

De masteropleiding Kunsteducatie (MKE) HG/NHL is een zelfbewuste opleiding met een eigen profiel dat zich richt op het noordelijke werkveld en vertrekt vanuit de beroepspraktijk van de studenten. De opleiding heeft de eindkwalificaties, die het landelijk competentieprofiel volgen, verder uitgewerkt in leeruitkomsten voor elk opleidingsonderdeel en voor het te bereiken eindniveau. De visie op de eigen leeromgeving spoort uitstekend met de studenten die de opleiding aantrekt, het programma dat wordt aangeboden, de competenties waar de MKE op inzet en het werk waartoe ze studenten opleidt. Uit de gesprekken blijkt bovendien dat de opleiding in de realiteit (nog) steviger verankerd is dan blijkt uit het informatiedossier/kritische reflectie. De commissie is van oordeel dat de masteropleiding Kunsteducatie bovengemiddeld sterk en congruent is uitgewerkt op het vlak van doelstelling en eindkwalificaties. Ze beoordeelt deze standaard als **goed**.

Onderwijsleeromgeving

De masteropleiding Kunsteducatie bevindt zich in een overgangsfase waarbij cohort 2016 reeds het eerste jaar van het curriculum nieuwe stijl volgt en studenten uit cohort 2015 het tweede jaar volgens het oude curriculum volgen. Ondanks die transitie is het programma bijzonder samenhangend; de landelijke competenties en de eigen profilering van de opleiding komen bijzonder goed tot uiting in de opleidingsonderdelen en via de leeruitkomsten wordt duidelijk hoe studenten in de vier opeenvolgende masterwerkplaatsen aan de verwerving van

de verschillende competenties werken. Het nieuwe curriculum is gegroeid vanuit de ambitie om studenten een bijzondere leeromgeving te bieden waarin Praxis, Dialoog en Bildung de drijvende krachten voor professionalisering zijn. Dit komt volgens de commissie het sterkst tot uiting in de *Community of Learners* (COL) waar studenten elkaar ontmoeten en professionaliseringsvragen, theorie en praktijk met elkaar in verband worden gebracht. Het programma wordt verzorgd door een enthousiaste groep goed opgeleide en didactisch onderlegde docenten. Hoewel ze slechts een beperkte aanstelling hebben bij de opleiding, voelen de docenten zich betrokken bij de ontwikkelingen en zijn ze beschikbaar voor studenten. De instroom van studenten is divers, zowel wat betreft vooropleiding, discipline, werkveld als werkervaring. De commissie is onder de indruk van de maturiteit en capaciteit van de studenten. Elke student wordt vanaf de start van de opleiding begeleid door een studietoets, die mede als facilitator van de COL een bijzondere plaats inneemt in de leercurve van de studenten. De commissie beoordeelt deze standaard als **goed**.

Toetsing

De visie op toetsing bij de MKE HG/NHL is nauw verbonden met de competentiegerichte onderwijsvisie van zowel HG als NHL: kennis, vaardigheden en houding worden integraal getoetst aan de hand van toetsvormen die relevant zijn voor de ontwikkeling van de student als (kunsteducatieve) professional. Alle toetsen worden volgens het meer ogen principe ontwikkeld. Studenten zijn tevreden over de infor-

matie die beschikbaar is over de toetsing, over de ruime feedback die ze ontvangen van docenten en over de input van hun medestudenten en het werkveld. De kwaliteitsborging van toetsing en eindniveau is volgens de commissie in orde: de examen- en toetscommissies kwijten zich naar behoren van hun taak. De opleiding hanteert een diversiteit van toetsvormen, waarbij de student een grote vrijheid heeft de gevraagde producten naar eigen artistiek-educatieve signatuur vorm te geven. De beoordeling van deze producten is zorgvuldig en betekenisvol. De visitatiecommissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de toetsing als **goed**.

Gerealiseerde eindkwalificaties

Op basis van vijftien eindwerken uit de academiejaren 2014-2015 en 2015-2016 is de commissie van oordeel dat de beoogde eindkwalificaties van de MKE ruimschoots worden gerealiseerd. De eindproducten zijn divers en origineel en hun kwaliteit bovengemiddeld hoog. De organisatie van het afstudeerprogramma is helder beschreven en de beoordeling stevig onderbouwd met kwalitatieve feedback. Studenten van de MKE zijn normaal gezien aan

de slag in dezelfde functie voor, tijdens en na de opleiding. De commissie is van oordeel dat de opleiding een duidelijke impact heeft op de professionaliteit van de studenten / afgestudeerden en hun artistieke, pedagogische, onderzoekende, ondernemende en kritisch reflecterende vermogens. Ook nadat ze hun studie/de studenten de MKE afgerond hebben blijft de opleiding in contact met alumni en betreft het afgestudeerden met onderzoeksambitie bij projecten van de lectoraten. De commissie beoordeelt deze standaard als **goed**.

Aanbevelingen

Na tien jaar MKE kan de opleiding in Groningen volgens de commissie terecht trots zijn op haar verwezenlijkingen. De commissie denkt dan ook dat de opleiding haar kwaliteiten naar buiten meer zou mogen benadrukken. De *unique selling proposition* van de opleiding hoeft volgens de commissie namelijk niet beperkt te blijven tot de noordelijke regio. Ook andere professionals uit binnen- en buitenland kunnen hun voordeel doen met het programma dat vertrekt vanuit de beroepspraktijk en hen via *Bildung, Praxis en Dialoog* opleidt tot *reflective practitioners*.

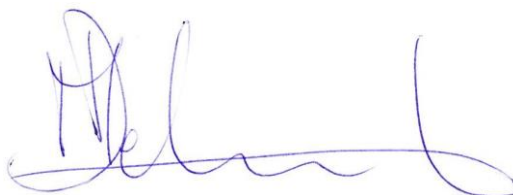
Alle standaarden van het NVAO kader (inclusief joint degree) zijn positief beoordeeld (goed) en op die grond geeft de visitatiecommissie een positief advies inzake accreditatie van de opleiding Master Kunsteducatie, een joint degree van Hanzehogeschool Groningen en NHL Hogeschool. De commissie kwalificeert de opleiding als **goed**.

Namens de voltallige visitatiecommissie,

Utrecht, augustus 2017

Drs. Raoul van Aalst
Voorzitter

Mark Delmartino MA
Secretaris

Colofon

Instellingen en opleiding

Master Kunsteducatie HG/NHL

Bezoekadres:

Praediniussingel 59, 9711 AG Groningen

Instellingen: Hanzehogeschool Groningen & NHL Hogeschool

Status instellingen: bekostigd

Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg: positief (26 april 2013 en 28 juli 2015)

Opleiding: Master Kunsteducatie

Niveau: HBO Master

Aantal studiepunten: 60 EC

Titel: Master of Education

Locatie: Groningen en Leeuwarden

Variant: Deeltijd

Joint degree

Graad: master of education

Croho-nummer: 49501 (NHL en HG)

Kwantitatieve gegevens van de opleiding zijn weergegeven in bijlage 3.

Visitatiecommissie

De visitatiecommissie bestond uit:

- Raoul van Aalst, voorzitter
- Wiel Veugelers, werkveld- en domeindeskundige
- Jan van Gemert, werkveld- en domeindeskundige
- Kirsten van Muijen, student-lid
- Mark Delmartino, secretaris

De commissie is vooraf voorgelegd aan de NVAO; de NVAO heeft ingestemd met de samenstelling.

De visitatie is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van

AeQui VBI

Vlindersingel 220

3544 VM Utrecht

(030) 87 820 87

www.AeQui.nl

Inleiding

NHL Hogeschool (NHL) en de Hanzehogeschool Groningen (HG) zijn in 2007 gestart met de master Kunsteducatie. Deze interdisciplinaire *joint degree* van 60 EC wordt aangeboden in twee studiejaar en richt zich op de scholing van de kunsteducatieve professional in de volle breedte. Vertrekpunt is de diversiteit van het werkveld in het noorden. De artistiek-educatieve praktijken en de bijhorende professionaliseringsvragen vormen het hart van de opleiding: de praxis staat centraal. Het curriculum is met ingang van studiejaar 2016-2017 gewijzigd: het eerste jaar volgt het nieuwe curriculum, terwijl het tweede jaar ten tijde van het visitatiebezoek nog volgens het curriculum oude stijl loopt.

De instelling

NHL Hogeschool (NHL) en de Hanzehogeschool Groningen (HG) werken sinds 1999 samen in de kunst-educatieve bacheloropleidingen. Vanuit deze samenwerking is in 2007 gestart met de master Kunsteducatie. De opleiding is in 2013 omgezet naar een *joint degree*. Het dagelijks bestuur van de opleiding bestaat uit de Dean van de Academie Minerva (HG) en het Afdelingshoofd Kunst & Educatie (NHL). De opleiding wordt grotendeels uitgevoerd op de locatie van de Academie Minerva te Groningen. Beide instellingen delen nadrukkelijk de verantwoordelijkheid voor de professionalisering van het noordelijke werkveld op het gebied van kunsteducatie. Hiertoe leggen ze verbindingen tussen hogescholen, provincies, universiteit, werkveld en domeinen binnen en buiten de kunsteducatie. Op landelijk niveau werken ze mee aan het optimaliseren van de aansluiting tussen de eisen van een veranderende beroepspraktijk en het kunstonderwijs. Internationaal zetten ze het noordelijk profiel op de kaart via deelname aan de ELIA (European League of Institutes of the Arts) Teachers Academy.

De opleiding

De interdisciplinaire masteropleiding Kunsteducatie richt zich op de scholing van de kunsteducatieve professional in de volle breedte. Studenten zijn werkzaam als docent muziek, beeldend, theater of dans in het primair en voortgezet onderwijs, docent kunst en media in het mbo, docent in het hbo-kunstvakonderwijs, kunsteducatieve professional bij een culturele instelling of als ZZP'er bij kunstprojecten. Na de opleiding kunnen zij doorgroeien in functies die vragen om innovatie, onderzoekend en vakoverstijgend denken en handelen. De opleiding wordt gedreven door drie waarden: (i) aandacht

voor waarneming en verbeelding; (ii) betrokkenheid bij de ander en de samenleving; en (iii) meerstemmigheid als basis voor een rijke en interdisciplinaire dialoog. Vanuit deze waarden versterkt de masteropleiding de kunsteducatie in de volle breedte en diepte van het noordelijke educatieve en culturele veld. De diverse artistiek-educatieve praktijken met de erbij behorende professionaliseringsvragen vormen het hart van de opleiding: de praxis staat centraal.

De opleiding omvat 60 EC en wordt in twee studiejaar van elk 42 weken aangeboden. Elk studiejaar kent twee semesters. Het curriculum is met ingang van studiejaar 2016-2017 gewijzigd. Het nieuwe curriculum bestaat uit één masterwerkplaats (15 EC) per semester. Het programma van beide varianten is beschikbaar in bijlage 5.

De visitatie

Het bestuur van de joint masteropleiding heeft aan AeQui VBI opdracht gegeven onderhavige visitatie uit te voeren. Hiertoe heeft AeQui in samenwerking met de opleiding een onafhankelijke en ter zake kundige commissie samengesteld. Met vertegenwoordigers van de opleiding heeft een voorbereidend gesprek plaatsgevonden.

De evaluatie van deze opleiding vindt plaats in het kader van een clustervisitatie waarbij in de loop van 2017 in totaal zeven masteropleidingen Kunsteducatie in Nederland worden gevisiteerd. In het geval van deze joint masteropleiding van HG en NHL volgt het panel het NVAO-kader voor een beperkte opleidingsbeoordeling.

De visitatie heeft op 17-18 april 2017 plaatsgevonden volgens het programma dat in bijlage 2 is weer-

gegeven. De commissie heeft de beoordeling in onafhankelijkheid uitgevoerd; aan het einde van de visitatie is de opleiding in kennis gesteld van de bevindingen en conclusies van de commissie. Deze rapportage is in concept toegestuurd aan de oplei-

ding in juni 2017, de reacties van de opleiding zijn verwerkt tot deze definitieve rapportage.

1. Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

De masteropleiding Kunsteducatie in Groningen is een zelfbewuste opleiding met een eigen profiel dat zich richt op het noordelijke werkveld en vertrekt vanuit de beroepspraktijk van de studenten. De opleiding heeft de eindkwalificaties, die het landelijk competentieprofiel volgen, verder uitgewerkt in leeruitkomsten voor elk opleidingsonderdeel en voor het te bereiken eindniveau. De visie op de eigen leeromgeving spoort uitstekend met de studenten die de opleiding aantrekt, het programma dat wordt aangeboden, de competenties waar de MKE op inzet en het werk waartoe ze studenten opleidt. Uit de gesprekken blijkt bovendien dat de opleiding in de realiteit (nog) steviger verankerd is dan blijkt uit het informatiedossier. De commissie is van oordeel dat de masteropleiding Kunsteducatie in Groningen bovengemiddeld sterk en congruent is uitgewerkt op het vlak van doelstelling en eindkwalificaties. Ze kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de beoogde eindkwalificaties als **goed**.

Bevindingen

Profiel

De masteropleiding Kunsteducatie (MKE) richt zich op de scholing van kunsteducatieve professionals die werkzaam zijn in het onderwijs, culturele instelling en/of in de eigen praktijk. De MKE leidt niet op voor een specifiek beroep, maar voor de ontwikkeling en innovatie van de eigen beroepspraktijk: via verdieping en verbreding van eerder verworven bachelorcompetenties daagt de opleiding studenten uit hun visie op kunst(educatie) aan te scherpen en de waarde en werking van kunsteducatie voor de beroepspraktijk te onderzoeken.

Op dit ogenblik worden doorheen heel Nederland zeven masteropleidingen Kunsteducatie aangeboden. De MKE HG/NHL richt zich expliciet op het noordelijke educatieve en culturele veld in de volle breedte en diepte. De diversiteit van het werkveld in het noorden is het vertrekpunt. De uiteenlopende artistiek-educatieve praktijken van de studenten en hun professionaliseringsvragen vormen het hart van de opleiding. Kenmerkend voor het onderwijs volgens dit noordelijk profiel is de combinatie van drie concepten: (i) Bildung: de betekenis van kunst voor de persoonlijke, professionele en maatschappelijke vorming; (ii) Praxis: studenten onderzoeken hun eigen handelen in de beroepspraktijk, gevoed door actuele kennis; (iii) Dialoog: de student tilt de eigen professionaliteit naar een hoger plan door confrontatie met andere mensen, ervaringen, culturen en theorieën. Binnen de opleiding speelt het praktijkgerichte onderzoek een belangrijke rol: kunsteducatieve

professionals worden opgeleid tot *reflective practitioners* die zich bewust positioneren op basis van actuele theorievorming, subjectieve (kunst)pedagogische opvattingen en de eigen artistiek-educatieve signatuur.

Competenties

De MKE HG/NHL hanteert als eindkwalificaties de competenties die zijn opgesteld door het Landelijk Opleidingsoverleg Master Kunsteducatie. Het gaat om een profiel dat op landelijk niveau is uitgewerkt in meetbare indicatoren (zie bijlage 4). De vijf competenties - artistiek vermogen, onderzoekend vermogen, kunstpedagogisch en didactisch vermogen, cultureel ondernemend vermogen en vermogen tot kritische reflectie - zijn in hun formulering afgestemd op de Dublin descriptoren en door het werkveld gevalideerd.

De masteropleiding in Groningen geeft op basis van het noordelijk profiel met Praxis, Dialoog en Bildung een eigen inkleuring aan de landelijke eindkwalificaties: drie competenties - artistiek, kunstpedagogisch en onderzoekend vermogen – vormen het hart van de opleiding en zijn verbonden met de rol van respectievelijk kunstenaar, educator en onderzoeker. De competenties kritisch-reflectief en ondernemend vermogen zijn een integraal onderdeel van elke rol.

De opleiding heeft die landelijke competenties en gedragsindicatoren verder uitgewerkt in concrete leeruitkomsten voor alle onderdelen van het programma. Kenmerkend voor deze leeruitkomsten is

de verbinding van theorie en praktijk vanuit verschillende disciplines en perspectieven. Waar de competenties op opleidingsniveau duidelijk gescheiden zijn in artistiek, didactisch, onderzoekend, ondernemend en kritisch reflecterend vermogen, wordt in de leeruitkomsten juist de verbinding tussen het artistieke, educatieve en onderzoekende domein gelegd. Voor het eindniveau zijn zes leeruitkomsten geformuleerd die studenten op het einde van de opleiding in de masterbiografie en –performance moeten aantonen. Tijdens het bezoek heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding competenties, leeruitkomsten, eindniveau en toetsproducten heeft gecompileerd in een heldere matrix, die de opvolging van de verschillende opleidingscomponenten faciliteert.

Werkveld

De opleiding heeft een actieve rol om de internationale, nationale en ook regionale ontwikkelingen binnen het vakgebied om de eindkwalificaties – in samenspraak met het werkveld – levendig en ambitieus te houden. Zo onderhoudt de MKE HG/NHL een permanente dialoog met het werkveld, met collega-opleidingen doorheen heel Nederland en met lectors van HG en NHL. De werkveldadviesraad, waarin alle buiten- en binnenschoolse werkvelden van de studenten zijn vertegenwoordigd, speelt een belangrijke rol in de actualisatie van de beroepsprofielen en van het noordelijke profiel van de MKE. In 2016 zijn na overleg met het werkveld nieuwe landelijke beroepsprofielen vastgesteld. De competenties van de MKE sluiten goed aan op die beroepsprofielen. Alumni van de Groningse MKE die werkzaam zijn in het noordelijke kunst-educatieve veld geven aan dat de eindkwalificaties van de opleiding hen toerusten om relevante beroepsrollen als master te vervullen.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de MKE HG/NHL zich sinds de vorige visitatie in positieve zin heeft ontwikkeld tot een zelfbewuste maar niet zelfgenoegzame opleiding met een eigen profiel gericht op het noordelijke werkveld en vertrekkend vanuit de beroepspraktijk van de studenten. De samenwerking in het kader van de *joint degree* tussen de Hanzehogeschool Groningen en NHL Hogeschool verloopt voortreffelijk. De relatie met en input vanuit de Universiteit Groningen betekenen een toegevoegde waarde voor de opleiding.

De eindkwalificaties volgen de competenties en indicatoren die landelijk zijn vastgesteld. Ze zijn voldoende concreet naar inhoud en in overeenstemming met de eisen die worden gesteld aan een opleiding op masterniveau (Dublin-descriptoren) met professionele oriëntatie. Bovendien stelt de commissie met instemming vast dat de opleiding de eindkwalificaties als kapstok heeft gebruikt om het eigen profiel transparant uit te werken in integrale leeruitkomsten per onderwijsonderdeel. Ook de leeruitkomsten die specifiek geformuleerd zijn om het eindniveau van de opleiding te borgen zijn volgens de commissie adequaat.

De commissie is van oordeel dat “het plaatje van de opleiding” klopt: de MKE HG/NHL heeft een duidelijke visie op de eigen leeromgeving en die visie spoot uitstekend met de studenten die ze aantrekken, het programma dat ze aanbieden, de competenties waar ze op inzetten en het werk waartoe ze opleiden. Uit de gesprekken maakt de commissie bovendien op dat dit geen papieren oefening is, maar dat deze masteropleiding Kunsteducatie staat als een huis met een profiel dat in de realiteit (nog) steviger verankerd is dan blijkt uit het informatiedossier. De commissie is dan ook van oordeel dat de opleiding bovengemiddeld sterk en congruent is uitgewerkt op het vlak van doelstelling en eindkwalificaties.

Na tien jaar MKE kan de opleiding in Groningen volgens de commissie terecht trots zijn op haar verwezenlijkingen. De commissie denkt dan ook dat de opleiding haar kwaliteiten naar buiten meer zou mogen benadrukken.

Zo kan het Noordelijk profiel (op papier) verder aangescherpt worden omdat het naar de buitenwereld toe een wat generiek en hybride verhaal blijft.

Ook zou de opleiding zich samen met haar alumni en studenten nadrukkelijker te doel kunnen stellen om vanuit hun professionele positie binnen- en/of buitenschools de kunsteducatie een boost te geven. Gezien de aandacht voor interdisciplinair werken en de effectieve samenwerking tijdens de opleiding lijkt dit de commissie een natuurlijke volgende stap.

Ten slotte worden enkele troeven van de opleiding weliswaar benoemd in de uitingen naar buiten maar kunnen ze volgens de commissie scherper geformuleerd worden: het noordelijk profiel, de opleidingscomponent valorisatie, de dialoog in de COL, de samenwerking met de Universiteit en de input vanuit

het werkveld zijn sterke maar onderbelichte punten van de opleiding. De *unique selling proposition* van de opleiding hoeft volgens de commissie niet beperkt te blijven tot de noordelijke regio. Ook andere professionals uit binnen- en buitenland kunnen hun voordeel doen met het programma dat vertrekt

vanuit de beroepspraktijk en hen via Bildung, Praxis en Dialoog opleidt tot *reflective practitioners*.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie deze standaard als **goed**.

2. Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

De masteropleiding Kunsteducatie omvat 60 EC en wordt in twee studie jaren en vier semesters aangeboden. Het programma bevindt zich in een overgangsfase waarbij cohort 2016 reeds het eerste jaar van het curriculum nieuwe stijl volgt en studenten uit cohort 2015 het tweede jaar volgens het oude curriculum volgen. Ondanks die transitie is het programma bijzonder samenhangend. De landelijke competenties en de eigen profilering van de opleiding komen volgens de commissie bijzonder goed tot uiting in de opleidingsonderdelen en via de leeruitkomsten wordt duidelijk hoe studenten in de opeenvolgende masterwerkplaatsen aan de verwerving van de verschillende competenties werken. Het nieuwe curriculum is gegroeid vanuit de ambitie om studenten een bijzondere leeromgeving te bieden waarin Praxis, Dialoog en Bildung de drijvende krachten voor professionalisering zijn. Dit komt volgens de commissie het sterkst tot uiting in de sterk vormgegeven *Community of Learners*. Het programma wordt verzorgd door een enthousiaste groep goed opgeleide en didactisch onderlegde docenten. De docenten voelen zich betrokken bij de ontwikkelingen en zijn ze beschikbaar voor studenten. De instroom van studenten is divers, zowel wat betreft vooropleiding, discipline, werkveld als werkervaring. De commissie is onder de indruk van de maturiteit en de capaciteit van de studenten die ze heeft ontmoet. Elke student wordt vanaf de start van de opleiding begeleid door een studietoestel, die mede als facilitator van de COL een bijzondere plaats inneemt in de leercurve van de studenten. De visitatiecommissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de onderwijsleeromgeving als **goed**.

Bevindingen

Programma

De masteropleiding Kunsteducatie omvat 60 EC en wordt in twee studie jaren van elk 42 weken aangeboden. De studielast is verdeeld over vier semesters van elk 15 studiepunten. Hoewel de inhoud van het programma de laatste jaren niet wezenlijk is veranderd, is de opzet van het curriculum gewijzigd sinds 2016-2017. Het curriculum bevindt zich dit academiejaar in een overgangsfase waarbij cohort 2016 reeds het eerste jaar van het curriculum nieuwe stijl volgt en studenten uit cohort 2015 het tweede jaar volgens het oude curriculum afwerken. Bijlage 5 bevat een overzicht van beide varianten van het curriculum. In de Studiegids, die onder meer de Onderwijs- en Examenregeling MKE 2016-2017 bevat, heeft de commissie zich een beeld gevormd van de verschillende onderwijsonderdelen.

Het nieuwe curriculum is gegroeid vanuit de ambitie om studenten een bijzondere leeromgeving te bieden waarin Praxis, Dialoog en Bildung de drijvende krachten voor professionalisering zijn. Het programma bestaat uit vier masterwerkplaatsen, landenschappen waarin een groep professionals individueel en als gemeenschap een weg aflegt. In elke masterwerkplaats staat één rol (en bijbehorende compe-

tentie) centraal zodat de integratie van theorie en praktijk toeneemt en de flexibiliteit van het curriculum vergroot: (i) de masterwerkplaats kunsttheorie en artistieke processen benadrukt de rol van de *'artist'* en het artistiek vermogen van de student; (ii) de masterwerkplaats cultuurpedagogiek en kunsteducatieve praktijken benadrukt de rol van de *'teacher'* en het kunstpedagogisch vermogen; (iii) de masterwerkplaats onderzoek en innovatie stelt de *'researcher'* centraal en zet voornamelijk in op het onderzoekend vermogen; (iv) de masterwerkplaats afstuderen en positioneren combineert de drie rollen als *'master'* en benadrukt het cultureel ondernemend vermogen. Studenten valoriseren tijdens het laatste blok van het programma de resultaten van hun praktijkonderzoek. Elke masterwerkplaats besteedt aandacht aan het reflecterend vermogen van studenten, die worden uitgedaagd kritisch te na te denken over de eigen praktijk en de door hen gebruikte bronnen. Studenten schrijven gedurende de opleiding een leerbiografie, waarin ze reflecteren op de verschillende rollen en de eigen competentie- en visieontwikkeling.

Het specifieke profiel van de opleiding is herkenbaar in het programma: de eigen professionaliseringsvraag van de studenten (praxis) staat hierbij cen-

traal. In de *Community of Learners* (COL) ontmoeten studenten elkaar onder begeleiding van de studiecoach en worden professionaliseringsvragen, theorie en praktijk met elkaar in verband gebracht. De opleiding benut daarbij doelbewust de diversiteit in werkvelden, disciplines, expertise, enzovoorts. De COL krijgt hierdoor een concreet interdisciplinaire vorm. In een collegiale dialoog reflecteren studenten op hun professionaliseringsvragen en de positionering van de verschillende beroepsrollen. Dat gebeurt niet alleen in gesprek, maar ook door op stap te gaan, in elkaars praktijken te kijken en zelf producten te maken. De veelheid aan perspectieven en dialogen die in de COL ontstaan dragen op hun beurt bij aan de Bildung van de studenten.

Educatieve opleidingen zijn in de regel meer nationaal of regionaal georiënteerd. Dit geldt ook voor de MKE HG/NHL, die professionals opleidt voor het noordelijke werkveld. De opleiding vraagt de studenten wel om de eigen professionaliseringsvraag in een internationaal perspectief te plaatsen. Hiertoe vindt in het tweede jaar een internationale excursie plaats, die studenten zelf vorm geven met internationale collegiale dialogen en bezoeken aan kunsteducatieve instellingen. De theorievorming in de opleiding heeft een duidelijk internationaal karakter.

De laatste jaren is de instroom van studenten steeds meer divers geworden, zowel wat betreft vooropleiding, discipline, werkveld als werkervaring. De commissie was onder de indruk van de maturiteit en de intrinsieke capaciteit van de studenten die ze tijdens het bezoek heeft ontmoet. Door de grote belasting van werk en studie is er veel vraag naar een minder intensieve en hierdoor langere studieroute. Met de invoering van de masterwerkplaatsen is er meer flexibiliteit in het curriculum: de eerste en tweede masterwerkplaats kunnen in verschillende volgorde worden doorlopen. Zo ontstaat een studieroute van tweeënhalf jaar. Wie jaarlijks één masterwerkplaats wil volgen, kan de opleiding in vier jaar afronden.

Personeel

De masteropleiding beschikt over een kernteam van vijf docenten met een grote diversiteit aan expertise, achtergronden en netwerken. De centrale figuur binnen de opleiding en het kernteam is de programmamanager. Daarnaast zijn docenten met specifieke expertise, met name op het gebied van cultureel ondernemerschap en interdisciplinaire maak-

processen, aan de opleiding verbonden. Voor onderzoeksbegeleiding doet de opleiding beroep op mensen uit het kernteam, uit lectoraten en uit kennisringen van HG en NHL. De verschillende kerndocenten participeren in onderzoeksprojecten en hebben de scholing inzake Basis Kwalificatie Examinering succesvol doorlopen.

De commissie heeft tijdens het bezoek kennis gemaakt met een enthousiaste groep van goed opgeleide en didactisch onderlegde docenten die geïnspireerd worden door elkaar en door de diversiteit van en interactie met de studenten. De studenten van hun kant gaven aan dat zij zeer tevreden zijn over de kwaliteit en de beschikbaarheid van de docenten. Deze appreciatie sluit aan bij de resultaten van de NSE bevraging inzake docenten: studenten van de MKE HG/NHL scoren alle items in 2016 niet alleen hoger dan in 2015 maar ook beter dan het landelijk gemiddelde in 2016. De bereikbaarheid van de docenten buiten de contacturen en hun betrokkenheid bij de studenten halen een bijzonder hoge score.

Voorzieningen

De MKE maakt gebruik van alle faciliteiten van Academie Minerva (HG) en kunnen bovendien gebruik maken van alle faciliteiten van NHL Hogeschool zoals de theaterzaal en onderwijsruimten. Het onderwijs vindt plaats in Minerva,, Academie voor Bouwkunst. De opleiding stelt een digitale leeromgeving (Blackboard) ter beschikking. Die omvat een actuele mediatheek, *blended* onderwijsmateriaal en een interactief forum. Studenten organiseren hun portfolio via Blackboard en leveren er hun toetsproducten in.

Elke student wordt vanaf de start van de opleiding begeleid door een studiecoach, die tevens de COL faciliteert. In de gesprekken stelde de commissie vast dat die coach voor studenten een bijzondere plaats inneemt in het programma. Ook alumni hebben zich lovend uitgelaten over de kwaliteit en betrokkenheid van de studiecoach.

De informatievoorziening voor studenten is op orde en afgestemd op de specifieke doelgroep van deeltijdstudenten met professionele en familiale verplichtingen. Gevraagd naar verbeterpunten voor de opleiding gaf een docent aan dat de informatie en PR naar de buitenwereld toe nog voor verbetering vatbaar is. Ook andere gesprekspartners bevestigden dit.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat het programma van de MKE HG/NHL bijzonder samenhangend is. Het curriculum oude stijl is sterk samenhangend en heeft zijn relevantie bewezen; het nieuwe programma met vier masterwerkplaatsen gaat in concept alvast nog een stap verder in de aanscherping van de landelijke competenties en de eigen profilering van de opleiding. Via de leeruitkomsten wordt duidelijk hoe studenten in de opeenvolgende masterwerkplaatsen aan de verwerving van de verschillende competenties werken. Hoewel het tweede jaar van het nieuwe curriculum pas in 2017-2018 een eerste keer wordt doorlopen, vindt de commissie de plannen voor masterwerkplaatsen drie en vier origineel en relevant: via de valorisatie van het onderzoeksproject scherpt de opleiding het cultureel ondernemend vermogen van de studenten aan.

De commissie heeft met instemming vastgesteld dat het lineaire curriculum ook enige flexibiliteit toelaat in de vorm van een individuele profileringsruimte van 5 EC. Bovendien kunnen studenten in het nieuwe curriculum de studielast makkelijker spreiden over een langere periode. Dit bevordert de studeerbaarheid, juist voor de doelgroep die over het algemeen de studie volgt naast een bestaande beroepspraktijk.

De opleiding heeft de aanbevelingen uit de vorige visitatie nauwgezet opgevolgd. De commissie is van oordeel dat de acties rond een brede instroom, uitgebreide en kwaliteitsvolle literatuurlijsten en stu-

ring van studenten via de studietoets tot een positief resultaat hebben geleid.

De samenwerking met de Universiteit Groningen is volgens de commissie ook een sterk punt. Studenten appreciëren de mogelijkheid om het onderdeel Geschiedenis en Theorie van Kunst en Media te volgen aan de universiteit.

De disciplinaire en didactische expertise van de individuele docenten is volgens de commissie ruim in orde. Een bijzondere sterkte van de opleiding is de dynamiek van het kernteam: de programmamanager is nog steeds de spin in het web van de opleiding maar kan inmiddels bogen op de ervaring en betrokkenheid van de overige kerndocenten. Het enthousiasme van de staf is volgens de commissie een belangrijk element: ondanks het feit dat heel wat docenten slechts een beperkte aanstelling hebben bij de opleiding, voelen ze zich betrokken bij de ontwikkelingen en zijn ze ook naast de contacturen beschikbaar voor studenten.

Ook de faciliteiten zijn in orde: studenten zijn tevreden over de materiële voorzieningen en waarderen in het bijzonder de kwaliteit van de studietoets die een centrale plaats inneemt in de opleidingsvoortgang.

De opleiding kan volgens de commissie terecht trots zijn op de kwaliteit van haar onderwijsleeromgeving.

Alles overwegende beoordeelt de commissie deze standaard als **goed**.

3. Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

De visie op toetsing bij de MKE HG/NHL is nauw verbonden met de competentiegerichte onderwijsvisie van zowel HG als NHL: kennis, vaardigheden en houding worden integraal getoetst aan de hand van toetsvormen die relevant zijn voor de ontwikkeling van de student als (kunsteducatieve) professional. Alle toetsen worden volgens het meer ogen principe ontwikkeld. Studenten zijn tevreden over de informatie die beschikbaar is over de toetsing, over de ruime feedback die ze ontvangen van docenten en over de input van hun medestudenten en het werkveld. De kwaliteitsborging van toetsing en eindniveau is volgens de commissie in orde: de examen- en toetscommissies kwijten zich naar behoren van hun taak. De opleiding hanteert een diversiteit van toetsvormen, waarbij de student een grote vrijheid heeft de gevraagde producten naar eigen artistiek-educatieve signatuur vorm te geven. De beoordeling van deze producten is zorgvuldig en betekenisvol. De visitatiecommissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de toetsing als **goed**.

Bevindingen

Toetsbeleid

De visie op toetsing bij de MKE HG/NHL is nauw verbonden met de onderwijsvisies en het toetsbeleid van zowel HG als NHL. De visie op toetsing voor het curriculum nieuwe stijl is beschreven in het document Toetsbeleid met toetsplan uit 2016 dat de commissie voorafgaandelijk aan het locatiebezoek heeft bestudeerd. Naar analogie met de beide hogescholen onderschrijft de MKE het competentiegerichte opleiden waarbij de focus ligt op toetsen en beoordelen van de competentieontwikkeling van de student. Kennis, vaardigheden en houding worden integraal getoetst aan de hand van complexe taken die relevant zijn voor de ontwikkeling van de student als (kunsteducatieve) professional. Alle competenties uit het landelijk vastgestelde profiel komen integraal aan bod in de toetsing en beoordeling van de student in zijn rol(len) als kunstenaar, educator en onderzoeker.

De commissie heeft vastgesteld dat studenten en docenten veel belang hechten aan feedback op formatieve en summatieve toetsen, inclusief peer feedback door medestudenten. Daarnaast wordt het werkveld ingeschakeld in de toetsing als klankbord en feedbackgever. Ook worden mensen uit het werkveld ingeschakeld als examiner, mits zij voldoen aan alle eisen die aan een examiner worden gesteld.

Toetsing biedt ook ruimte voor een bredere observatie en reflectie, waarbij de masterstudent wordt aangesproken als student, als professional in de beroepspraktijk en als mens achter de kunstenaar /

professional. Omdat elke masterstudent in de eigen praktijk zelf ook docent is, behoren reflectie op en dialoog rond toetsing tot de leerinhouden van de opleiding.

Toetsing

De MKE HG/NHL kent geen aparte kennistoetsen, maar integreert kennis, vaardigheid, houding en reflectie in drie toetsvormen: (i) het beroepsproduct: een instructie-gestuurde toets of projectopdracht; (ii) de leerbiografie: een reflectieopdracht die inzicht geeft in competentiegroei door middel van zelfreflectie en feedback; en (iii) de werkschouw: een performance assessment waarbij studenten de behaalde resultaten aan docenten, medestudenten en werkveld laten zien. De commissie stelt vast dat de opleiding ruime ervaring heeft met het beroepsproduct en het *learning report* (de voorloper van de leerbiografie), terwijl de werkschouw een component is van het curriculum nieuwe stijl en ten tijde van het locatiebezoek nog maar één keer is georganiseerd. Op basis van die eerste ervaring en de feedback van de verschillende betrokkenen heeft de opleiding beslist om die werkschouw in de toekomst bij te stellen en te optimaliseren als competentiegerichte en holistische toetsvorm.

Alle formatieve en summatieve toetsen worden beoordeeld op basis van tevoren vastgestelde criteria. Deze criteria zijn afgeleid van de te behalen leeruitkomsten en staan op het beoordelingsformulier vermeld. Docenten geven per criterium feedback aan studenten. Studenten hebben aan de commissie bevestigd dat zij middels de studiegids geïnformeerd worden over de competenties, de leeruitkomsten,

de toetsvormen en de beoordelingscriteria. Ze zijn bijzonder tevreden over de ruime feedback van de docenten en over de input die ze krijgen van hun medestudenten en het werkveld. Deze positieve appreciatie sluit aan bij de resultaten van de NSE bevraging inzake toetsing en beoordeling: studenten van de MKE HG/NHL scoren alle items in 2016 niet alleen aanmerkelijk hoger dan in 2015 maar ook heel wat beter dan het landelijk gemiddelde in 2016.

Kwaliteitsborging

De examencommissie van het samenwerkingsinstituut MKE (HG en NHL) bewaakt het niveau van de opleiding door intern toezicht te houden op de tentaminering en examinering qua inhoud, werkwijze en niveau. De commissie bestaat uit acht leden die ook in de examencommissie van de Academie Minerva zitten en waarbij één lid als docent bij de MKE is betrokken. Ook kent de examencommissie een expert van de HKU als extern lid. De examencommissie stelt formeel vast of de afgestudeerden alle competenties behaald hebben en neemt regelmatig steekproeven van het eindniveau door bij ongeveer 30% van de eindexamens aan te schuiven.

De examencommissie heeft de borging van de toetsing en het eindniveau gedelegeerd naar de toetscommissie, die de kwaliteit van tentamens en examens onderzoekt. Nieuwe toetsen worden altijd door twee docenten gemaakt, besproken in het kernteam en gescreend op transparantie, validiteit en betrouwbaarheid door de toetscommissie. Bij de werkschouw zijn twee examinatoren betrokken, net als bij het masteronderzoek en de masterperformance. De toetscommissie neemt deel aan kali-

breersessies met examinatoren over het eindniveau van de opleiding.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de toetsing binnen de MKE HG/NHL adequaat is georganiseerd. De opleiding beschikt over een degelijk toetsstelsel dat in lijn met de visie op onderwijs competentiegericht examineert en beoordeelt. Het toetsbeleid met haar kenmerken en ontwerpcriteria zoals vastgesteld door het kernteam wordt ook effectief gerealiseerd. Studenten genieten daarbij veel vrijheid bij het *vormgeven* van de toetsproducten. Dit doen zij vanuit hun eigen artistiek-educatieve signatuur.

MKE hanteert diverse toetsvormen, zoals onderzoeksetudes, beroepsproducten, een leerbiografie en performance-assessments. Bij veel toetsopdrachten is de artistieke verwerking een onderdeel van de opdracht. Aan alle toetsvormen zijn criteria verbonden gericht op artistieke, creativiteit en innovatie.

De beoordelingsformulieren zien er degelijk uit en zijn zorgvuldig ingevuld: de commissie stelt met instemming vast dat de beoordelaars mooi werk maken van kwaliteitsvolle feedback.

De kwaliteitsborging van toetsing en eindniveau is volgens de commissie in orde. De examen- en toetscommissie kwijten zich naar behoren van hun taak.

Alles overwegende beoordeelt de commissie deze standaard als **Goed**.

4. Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Op basis van vijftien eindwerken uit de academiejaren 2014-2015 en 2015-2016 is de commissie van oordeel dat de beoogde eindkwalificaties van de MKE ruimschoots worden gerealiseerd. De eindproducten zijn divers en origineel en hun kwaliteit bovengemiddeld hoog. De organisatie van het afstudeerprogramma is helder beschreven en de beoordeling stevig onderbouwd met kwalitatieve feedback. Studenten van de MKE zijn normaal gezien aan de slag in dezelfde functie voor, tijdens en na de opleiding. De commissie is van oordeel dat de opleiding een duidelijke impact heeft op de professionaliteit van de studenten / afgestudeerden en hun artistieke, pedagogische, onderzoekende, ondernemende en kritisch reflecterende vermogens in hun beroepsuitoefening. Ook na het beëindigen van de MKE blijft de opleiding in contact met alumni en betreft zij afgestudeerden met onderzoeksambitie bij projecten van de lectoraten. De visitatiecommissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de gerealiseerde eindkwalificaties als **goed**.

Bevindingen

Afstudeerprogramma

Het curriculum van de MKE HG/NHL bevindt zich in het academiejaar 2016-2017 in een transitiefase. Het afstudeerprogramma van de huidige tweedejaars (cohort 2015) volgt het curriculum oude stijl en bestaat uit het masteronderzoek (12 EC), de eindreflectie (4 EC) en de verdediging van beide producten in het eindassessment (1 EC). De competentiematrix laat zien dat in het afstudeerprogramma alle competenties op eindniveau worden getoetst. Het gerealiseerde eindniveau blijkt uit het afstudeerwerk en de wijze waarop de studenten de verworven kennis in het werkveld positioneren.

Voor de toekomstige tweedejaars die het vernieuwde curriculum volgen dat van start is gegaan in september 2016 bestaat het afstudeerprogramma uit het masteronderzoek in de derde masterwerkplaats en de valorisatie van dit onderzoek in de vierde masterwerkplaats. In deze twee onderdelen worden de competenties en leeruitkomsten op eindniveau bereikt. Studenten laten dit zien in het masteronderzoek (onderzoekend vermogen), de masterbiografie (kritisch reflecterend vermogen) en de masterperformance (cultureel ondernemend, artistiek en kunstpedagogisch vermogen).

In beide versies van het curriculum staat de eigen praxis van de student centraal in het masteronderzoek. Afhankelijk van het type onderzoek worden studenten verdeeld in subgroepen met een begeleider. De gemeenschappelijke begeleiding bestaat uit twee workshops door de onderzoeksdocent en één workshop met de theorie docent. Daarnaast vindt individuele begeleiding plaats en krijgen studenten

collegiale feedback van hun medestudenten in de COL. Bij het afstudeerprogramma wordt op verschillende manieren aandacht besteed aan de externe validering van het eindniveau. Zo zijn bij de periodieke kalibratiesessies over het eindniveau lectoren, de examencommissie en vertegenwoordigers uit het werkveld betrokken. De tweede beoordelaar van het afstuderen is een lector, lid van een kenniskring, een docent van een collega-masteropleiding of iemand uit het werkveld. Voor allen geldt dat zij aan de eisen moeten voldoen die aan een examinerator worden gesteld. In het eindassessment neemt de kritische reflectie op de behaalde resultaten van het masteronderzoek een belangrijke plaats in. Ook reflecteert de student op de verworven competenties en het eigen toekomstperspectief.

Eindwerken

Om de kwaliteit van de gerealiseerde eindkwalificaties vast te stellen heeft de commissie 15 afstudeerwerken bestudeerd die in de academiejaren 2014-2015 en 2015-2016 zijn ingediend en aanvaard. De lijst van studentnummers is beschikbaar in bijlage 6. Daarnaast heeft de commissie kennis genomen van de Handleiding Afstuderen 2016-2017, die systematisch en gedetailleerd studenten door de verschillende fasen van het masteronderzoek leidt en de beoordelingsformulieren omvat voor onderzoeksopzet, masteronderzoek, eindassessment en eindreflectie.

De geselecteerde eindwerken zijn allemaal opge maakt volgens het afstudeerprogramma 'oude stijl'. De commissie stelt vast dat de kwaliteit van de scripties verschillend is, maar dat ze allemaal ruimschoots voldoen aan de gestelde minimale kwaliteitseisen.

De beoordeling van de commissie valt in alle gevallen samen met de scores van de beoordelaars, die op heldere en uitgebreide wijze hun cijfers onderbouwen met kwalitatieve feedback.

De eindwerken bereiken volgens de commissie datgene wat de opleiding nastreeft: studenten opleiden die innovatief in hun beroepspraktijk zijn en via de onderzoeksrapportage en eindreflectie de waarde van kunsteducatie voor de huidige samenleving in hun denken en handelen demonstreren. Uit de eindwerken blijkt verder dat studenten erin slagen de vertaalslag van het eigen werkveld naar het onderzoek te maken om nadien de onderzoeksresultaten opnieuw te transfereren naar de eigen professionele omgeving. Op die manier heeft elk eindwerk een duidelijke impact op de student, de toekomstige alumnus en diens werkveld.

Alumni

De kwaliteit van de gerealiseerde eindkwalificaties wordt niet enkel gemeten aan de hand van de afstudeerwerken, maar ook door na te gaan hoe het de afgestudeerden vergaat op de arbeidsmarkt. Studenten van de MKE combineren de opleiding met een relevante baan als kunsteducatieve professional en zetten die baan voort na de succesvolle afronding van de masteropleiding. Alumni geven aan dat de opleiding van invloed is geweest op veranderingen in hun functie. Hoewel de opleiding hen goed heeft toegerust op alle beroepsrollen, kunnen niet alle alumni die rollen gestalte geven in de eigen beroepsomgeving. Een alumnus verwoordde het als volgt: "ik heb een pak kennis vergaard en interessante gesprekken gevoerd met collega's. Belangstelling vanuit mijn werkgever heb ik daarin wel gemist." Verschillende afgestudeerden benadrukten de impact van onderzoek en de verworven onderzoekscompetenties op het functioneren als mens en als professional na de opleiding. Ook na het beëindigen

van de MKE ondersteunt de opleiding afgestudeerden met onderzoeksambitie door hen bij onderzoeksprojecten van de lectoraten te betrekken.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de opleiding ruime en gepaste aandacht besteed aan de eindwerken. Dit blijkt vooreerst uit de kwaliteitsvolle scripties die volgens het afstudeerprogramma oude stijl zijn opgemaakt. Daarnaast vindt de commissie de aandacht voor onderzoek en valorisatie in de masterwerkplaatsen 'onderzoek & innovatie' en 'afstuderen & positioneren' een zeer interessante en innovatieve piste. De organisatie van het afstudeerprogramma is bovendien helder beschreven en de beoordeling stevig onderbouwd met kwalitatieve feedback.

De commissie is gecharmeerd door de diversiteit en originaliteit van de eindproducten. Op basis van de vijftien bestudeerde eindwerken is de commissie van oordeel dat de beoogde eindkwalificaties ruimschoots worden gerealiseerd omdat de kwaliteit van de scripties bovengemiddeld hoog is.

Studenten van de MKE zijn normaal gezien aan de slag in dezelfde functie voor, tijdens en na de opleiding. De commissie stelt met instemming vast dat het hele programma een duidelijke impact heeft op de professionaliteit van de studenten / afgestudeerden en hun artistieke, pedagogische, onderzoekende, ondernemende en kritisch reflecterende vermogens. Ook al wordt dit niet altijd even duidelijk onderkend door de werkgever, de afgestudeerde master Kunsteducatie in Groningen positioneert zich sterker dan voorheen in het werkveld.

Alles overwegende beoordeelt de commissie deze standaard als **goed**.

Bijlagen

Bijlage 1 Visitatiecommissie

Naam (inclusief tituluur)	Korte functiebeschrijving van de panelleden (1 regel)
Drs R.R. van Aalst	Voorzitter namens AeQui
Prof.dr. W. Veugelers	Hoogleraar Educatie aan de Universiteit voor Humanistiek en universitair docent aan het Instituut voor de Lerarenopleiding van de Universiteit van Amsterdam
J. van Gemert	Docent theater / coördinator bij Koning Willem I College
K. van Muijen	Kirsten van Muijen is docent vakdidactiek aan het Conservatorium Amsterdam en tevens tweedejaarsstudent van de opleiding M Kunsteducatie van AHK
M. Delmartino	Secretaris

Bijlage 2 Programma visitatie

Donderdag 18 april 2017

16.30u Presentatie van de opleiding en toelichting op materiaal ter inzage

- Gudrun Beckmann, programmamanager MKE
- Corinne van Beilen, kernteam
- Koos Kregel, student
- Wilke van der Molen – de Jong, student
- Colien Langerwerf, student

Vrijdag 19 april 2017

8.30u Vooroverleg panel

9.00u Gesprek met opleidingsmanagement

- Dorothea van der Meulen, Dagelijks Bestuur MKE, Dean Academie Minerva
- Anna Gerritsma, Dagelijks Bestuur MKE, afdelingshoofd Kunst & Educatie NHL
- Gudrun Beckmann, programmamanager MKE

10.00u Gesprek met docenten

- Hillary Vos, kernteam, studietoetscoach, onderzoeksbegeleider, examiner, lid toetscommissie
- Martijn Boven, kernteam, theorie docent, onderzoeksbegeleider, examiner, lid toetscommissie
- Corinne van Beilen, kernteam, onderzoeksdocent, onderzoeksbegeleider, examiner, voorzitter toetscommissie
- Nathalie Beekman, kernteam, docent artistieke signatuur, studietoetscoach, lid opleidingscommissie, lid toelatingscommissie
- Gudrun Beckmann, kernteam, docent kunstpedagogiek, onderzoeksbegeleider, examiner, lid toelatingscommissie
- Leo Delfgouw, onderzoeksbegeleider en examiner
- Niels Vermeulen, docent interdisciplinair maken
- Janpier Brands, docent ondernemersvaardigheden

11.15u Gesprek met studenten

- Yvonne van Ginneken, jaar 1
- Robin Koster, jaar 1
- Meindert Lodewijks, jaar 1, lid opleidingscommissie
- Joke van Helvoirt, jaar 2, lid opleidingscommissie
- Monica Sierat, jaar 2
- Charlotta Giles-Norde, jaar 2
- Bea de Vries, jaar 3

12.15u Lunch, open spreekuur en inzage materiaal

13.15u Gesprek met directie en College van Bestuur

- Anna Gerritsma, afdelingshoofd Kunst & Educatie NHL
- Willem Eikelenboom, directeur Instituut Educatie NHL
- Dorothea van der Meulen, dean Academie Minerva, HG
- Harrie van den Elsen, dean Prins Claus Conservatorium HG

- Jan van Iersel, lid College van Bestuur NHL
- Henk Pijlman, voorzitter College van Bestuur HG

14.15u Gesprek met examencommissie, toetscommissie en lectoren

- Saskia Mars, secretaris examencommissie
- Lia Steenmeijer, voorzitter examencommissie
- Corinne van Beilen, voorzitter toetscommissie
- Martijn Boven, lid toetscommissie
- Evert Bisschop Boele, lector HG
- Hennie Brandsma, lector NHL

15.15u Gesprek met alumni en werkveldvertegenwoordigers

- Herman Hoedemaker, Stenden Hogeschool, Werkveldadviescommissie
- Peter de Visser, RSG Stad en Esch, Werkveldadviescommissie
- Dolinda Toepoel, alumna cohort 2011, Werkveldadviescommissie
- Paul Achterbosch, alumnus cohort 2013
- Robert Keun, alumnus cohort 2013
- Wigbert Schulte, alumnus cohort 2014
- Pol Taverne, alumna cohort 2014 (voorheen opleidingscommissie)
- Rozemarijn Trom, alumna cohort 2014

16.15u Intern overleg panel

17.15u Terugkoppeling

17.45u Einde visitatie

Bijlage 3 Kwantitatieve gegevens

1. In-, door- en uitstroomgegevens van de laatste 6 cohorten

Cohort	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
instroom	12	6	14	11	15	13	18
% uitval binnen 2 jaar	8,3	16,7	7,1	0	20,1	15,4	5,6
% diplomarendement binnen 2 jaar	33,3	33,3	35,7	54,5	13,3	46,2	nvt
% diplomarendement binnen 3 jaar	66,7	66,7	64,2	81,8	46,6	53,8	nvt
% diplomarendement binnen 4 jaar			71,4	90,9	53,3		

2. Gerealiseerde docent-student ratio (stand: maart 2017)

Formatie docerend personeel: 1,4 fte

Aantal ingeschreven studenten: 34

Docent-student ratio: 1:24,3

3. Gemiddeld aantal contacturen per semester (20 weken) van de opleiding

Semester 1:	10 gezamenlijke contacturen per week	2 individuele contacturen per semester
Semester 2:	8 gezamenlijke contacturen	3 individuele contacturen
Semester 3:	6 gezamenlijke contacturen	12 individuele contacturen
Semester 4:	4 gezamenlijke contacturen	20 individuele contacturen

Bijlage 4 Eindkwalificaties

1. ARTISTIEK VERMOGEN

De HBO-master kunsteducatie geeft vanuit een eigen en eigenzinnige visie vorm aan artistieke processen. De HBO-master kunsteducatie:

- a. toont een eigen signatuur in zijn kunsteducatieve professie, producerend en reflectief.
- b. toont expertise in het creatieve, interdisciplinaire proces in een brede educatieve, sociale en artistieke context.
- c. geeft sturing aan artistieke en kunsteducatieve processen, waarbij hij inventief kan schakelen tussen verschillende rollen.
- d. volgt actief het actuele artistiek-educatieve discours en ontleent daarbij inzichten uit verschillende disciplines.

2. KUNSTPEDAGOGISCH EN – DIDACTISCH VERMOGEN

De HBO-master kunsteducatie initieert, ontwerpt, stuurt en evalueert kunsteducatieve processen en producten vanuit een visie op kunst én educatie en realiseert deze in een actuele context.

De HBO-master kunsteducatie:

- a. signaleert en bestudeert nieuwe inzichten in het pedagogische domein, experimenteert met toepassingen hiervan en levert bijdragen aan de innovatie van de eigen beroepscontext.
- b. vertaalt zijn kennis en inzichten uit verschillende theorieën en kennisgebieden naar passende, actuele didactieken voor diverse doelgroepen.
- c. positioneert zijn kennis over disciplineoverstijgende of interdisciplinaire processen in actuele beroepscontexten.
- d. relateert zijn kunstpedagogisch handelen aan theorie, eigen visie en beroepsethiek.

3. ONDERZOEKEND VERMOGEN

De HBO-master kunsteducatie ontwerpt en verricht op een methodologisch verantwoorde wijze praktijkgericht onderzoek en kan de resultaten ervan rapporteren, kritisch evalueren en communiceren. De HBO-master kunsteducatie:

- a. formuleert en operationaliseert voor de kunsteducatieve praktijk relevante onderzoeksvragen.
- b. maakt kritisch gebruik van geëigende nationale en internationale bronnen op het terrein van kunst en educatie en relateert deze aan eigen onderzoek.
- c. verzamelt, analyseert en interpreteert data op een systematische manier en trekt op grond hiervan conclusies.
- d. communiceert helder zijn onderzoeksresultaten met relevante publieksgroepen en levert hiermee een bijdrage aan het vakgebied.

4. CULTUREEL ONDERNEMEND VERMOGEN

De HBO-master kunsteducatie geeft op een ondernemende wijze richting aan zijn professioneel handelen en geeft blijk van leiderschap onderbouwd door een sociaal-maatschappelijk engagement.

De HBO-master kunsteducatie:

- a. anticipeert op nieuwe ontwikkelingen en vragen in het kunsteducatieve veld en vertaalt deze in nieuwe producten en markten.
- b. beschikt over een eigen professioneel netwerk om zijn kunsteducatieve praktijk te positioneren bij personen en instellingen uit kunst, onderwijs en maatschappelijke stakeholders.
- c. communiceert, overlegt en onderhandelt over organisatorische, financieel-economische en inhoudelijk aspecten van de beroepspraktijk en kan daarbij een vakgroep, school, organisatie of instelling representeren.
- d. toont leiderschapskwaliteiten in zijn eigen handelen en in het aansturen van derden.
- e. plaatst zijn professioneel denken en handelen in een bredere context van duurzame economische ontwikkelingen in de kunsten, onderwijs en maatschappij. Hij levert hiermee een bijdrage adequaatschappelijke waarde van kunsteducatie en aan de positie van kunst en kunsteducatie in de samenleving.

5. VERMOGEN TOT KRITISCHE REFLECTIE

De HBO-master kunsteducatie toont een zelfstandig lerende en kritisch reflecterende houding, waarbij hij zich bewust verhoudt tot artistieke en (kunst)pedagogische visies enerzijds en complexe maatschappelijke en ethische vraagstukken anderzijds. De HBO-master kunsteducatie:

- a. geeft zelf gericht sturing aan zijn leerproces.
- b. analyseert en evalueert kritisch zijn professioneel handelen in verschillende rollen en contexten.
- c. onderbouwt zijn visie op kunsteducatie en scherpt deze aan in een voortdurend proces van nieuwe kennisverwerving, nationaal en internationaal.
- d. beoordeelt kritisch zijn discipline-overstijgende kennis van theorieën, kernconcepten en werkwijzen op mogelijke originele toepassingen in de beroepspraktijk.

Bijlage 5 Programmaoverzicht

Curriculum 'oude stijl' Programma cohort 2015			Vernieuwd curriculum Programma cohort 2016		
Onderwijseenheid	Toets	EC	Onderwijseenheid	Toets	EC
GTKM	Essay	7	Masterwerkplaats Kunsttheorie en artistieke proces- sen	Essay Case-study/artistic inquiry Werkschouw met leerbiografie	15
Artistieke signatuur	Learning report	2			
Cult. grondslagen	Visiestuk	3			
PSP	Pers. studieplan	2	Masterwerkplaats cultuurpedagogiek en kunsteducatie- ve praktijken	Visiestuk Narratief interview Werkschouw met presentatie kunsteducatief ontwerp en leerbiografie	15
Kunstpedagogiek en - didactiek	Kunsteducatief ontwerp	7			
Interdisc. maakproces	Learning report	2			
Onderzoeksmethodiek	Onderz. voorstel	5			
PSP	Pers. studieplan	2	Masterwerkplaats Onderzoek en innovatie	Onderzoeksvoorstel Conceptueel kader Werkschouw met onderzoeks- rapportage en leerbiografie	15
Internationale excur- sie	Learning report	2			
Cultureel ondernemen	Projectopdracht	5			
Masteronderzoek	Onderzoeks- rapportage	12	Masterwerkplaats Afstuderen en positioneren	Ontwerp Valorisatie Masterperformance met masterbiografie Profileringsruimte (5 EC)	15
Eindreflectie	Eindreflectie	4			
Eindassessment	Assessment	1			
Profileringsruimte	Learning report	6			
		60			60

Bijlage 6 Bestudeerde documenten

- Kritische reflectie MKE Hanzehogeschool Groningen & NHL Hogeschool
- Studiegids MKE 2016-2017
- Studiewijzer Masterwerkplaats Kunsttheorie & Artistieke Processen
- Toetsbeleid met toetsplan, november 2016
- Handleiding Afstuderen MKE 2016-2017
- Masteropleiding Kunsteducatie, brochure
- Materiaal ter inzage, georganiseerd per masterwerkplaats: studiewijzers, case studies, leerbiografie, narratief interview, pedagogische visie, kunsteducatieve producten, onderzoeksopzet, actieonderzoek, eindreflectie, eindwerken, internationale excursie 2017, etc.
- Eindwerken van studenten met studentnummers:
 - 5528
 - 12361
 - 34002
 - 121869
 - 121881
 - 309603
 - 311271
 - 316377
 - 320262
 - 320285
 - 321604
 - 321798
 - 321804
 - 322122
 - 337274

Bijlage 7 Onafhankelijkheidsverklaringen

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring
voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

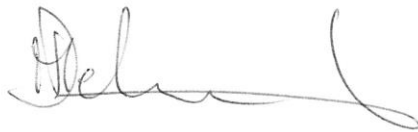
Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de opleiding M Kunsteducatie van Hanzehogeschool en NHL. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam: MARK DELMARTINO

Datum: 18.04.2017

Plaats: ANTWERPEN

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring
voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de opleiding M Kunsteducatie van Hanzehogeschool en NHL. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

J.G.H. van Gemert

Datum:

19 april 2017

Plaats:

Groningen

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

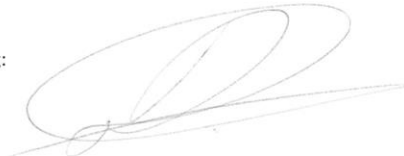
Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de opleiding M Kunsteducatie van Hanzehogeschool en NHL. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

R. VAN AALST

Datum:

18 APRIL 2017

Plaats:

GRONINGEN

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring
voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de opleiding M Kunsteducatie van Hanzehogeschool en NHL. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

Wim Venplaw

Datum:

17-4-2017

Plaats:

Groningen

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring
voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de opleiding M Kunsteducatie van Hanze Hogeschool en NHL. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

Kirsten van Muijen

Datum:

19-4-'17

Plaats:

G. mingen